

21. Buletina

abenduak 2015

LAN OSASUN BULETINA

AURKIBIDEA:

- 1. LAN ARRISKUEN PREBENTZIORAKO LEGEA: 20 URTEKO IBILBIDEA EGINDA BETE GABE DIRAU**
- 2. ENPRESARIEN GOIBURUA: GUTXI ORDAINTZEA GIZARTE SEGURANTZARI**
- 3. ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN EZ DITUZTE GUTXIENEOAK ERE BETETZEN**
- 4. LAN-ISTRIPUTIK SENDATZE-ALTA JASO ONDOKO TRATAMENDU FARMAKOLOGIKOA**
- 5. AMIANTOA ARNASTEAGATIK SORTUTAKO LARINGE-MINBIZIA LAN- GAIXOTASUNEN ZERRENDAN GEHITUKO DA**
- 6. ALDI BATERAKO PROZESUEN KUDEAKETA ETA KONTROLAREN INGURUAN ALDAKETAK**
- 7. LAN-ISTRIPU HILGARRIEN TAULA HEGO EUSKAL HERRIAN, 2015KO URTARRILATIK- ABENDURARTE**

21. Buletina

abenduak 2015

1. LAN ARRISKUEN PREBENTZIORAKO LEGEA: 20 URTEKO IBILBIDEA EGINDA BETE GABE DIRAU

Bi hamarkada joan dira Lan Arriskuen Prebentziorako Legea argitara atera zenetik. 1995eko azaroaren 8an bozkatu zen, krisi ekonomiko aldi batean; atzerapen handiz ekarri zuen estatuko legera aspaldidanik indarrean zegoen EBko zuzentaraua.

Gabezia handiak zituen arren, lege honen helburua zen laneko istripuak desagerrarazteko tresna erabilgarria izatea. Berez ez zen lege txarra: Langileen segurtasuna eta osasuna babesteko eskubidea ezarri zuen, horrek berarekin zekarren enpresarien betebeharrarekin; gai honetan langileen ordezkariak bermeak finkatu zituen...

- **Legea bete gabe dago oraindik**

Arazoa da ez dela borondate politikorik izan legea osorik garatu eta betearazteko. Sarri eskatu beharreko gutxienekoak ere ez dira aintzat hartzen, eta horrek ez die ondorio larriak eragiten hau egiten duten enpresei.

Legea ez da betetzen industrian, eraikuntzan, herri-administrazioan bertan, zerbitzu pribatuetan... Arlo honetan ere gobernuek patronalaren interesak defenditzen dituzte, eta ez diote aurre egin nahi prebentzioari dagokionez dituen eginbeharrak bete ditzen.

2007-2013 epealdian Hego Euskal Herrian izandako istripu kopurua gutxitu egin da. Jaitsiera hau itxurazkoa da, ordea, jarduera ekonomikoaren ahulaldiaren ondorio hutsa. Beste faktorerik ez da aldatu. Enplegu eta lan-osasuneko politikak berberak izan dira. Lan osasuneko inbertsioa murriztu egin da, kopuru barregarrietara jausi da; prekarietatea areago sustatu da. Enpresek segurtasuna ezartzeko, langileak prestatzeko, lan-ekipoak ordezkatu eta hobetzeko partidak moztu dituzte...

Halere, EAEko eta Nafarroako patronalek eta gobernuek saldu digute azken urteetako lan istripuen jaitsiera beren ekintza politikoaren ondorioa izan dela, eta prebentzioko arauak betetzen ari direlako.

Zoriturrez, 2014 eta 2015ean gertatu den istripu kopuruaren gorakadak agerian utzi du azalpen horien gezurra. Orain aipatutako eragileek diote igoera jarduera ekonomikoa bere onera etorri

izanaren ondorio dela; lasai asko onartzen dute nonbait laneko istripuak ziklo ekonomiko berrian hazi beharra duela.

Baina lan istripuak ikusgarriak izanagatik, ez dira gaur dugun arazorik larriena. Asbestoa eta kristal-silizea inhalatzeak eragindako gaixotasun profesionalen epidemia gero eta gehiago hedatzen ari da; lanean era guztietako gaien erabilpenak sortutako patologiak sarriagoak dira; lan eremu guztian gehitzen ari dira gihar-hezurretako arazoak eta ezaugarri psikosozialekin lotutakoak, batik bat sektore feminizatueta, esaterako soziosanitarioa eta garbitasuna... Arazo hau dela eta, prebentzio araudia erabat ezdeusa da, patologia horiek argitara ekartzeko sistemak ez duelako funtzionatzen, hein batean mutualitateek ezkututzen laguntzen dutelako.

- **Legea hobetu daiteke, eta hobetu egin behar da**

Dena dela, lege honek gutxieneko eginbeharrak ezartzen ditu, eta bere edukia hobetu daiteke negoziazio kolektiboaren bidez, eta gai jakinetan testua gaindituko duten neurriak erabakiaz (prebentzio-ordezkarien eskubideak, informazioa eta prestakuntza, lan-ekipoak, osasun-zaintza...).

Arlo honetan asko daukagu egiteko. Enpresa edo lantoki bakoitzeko lan-osasunari buruzko diagnostiko bat egiten saiatu behar gara, eta hobetu nahi ditugun kontuak nahiz horretarako beharrezko tresnak zehaztu. Lan osasuneko arloaren eta hiru federazioen arteko koordinazioa eta lankidetzaren ezinbestekoa da.

Beraz, Lan-Arriskuen Prebentziorako Legeak hogeitun urte bete dituen arren, bide luzea geratzen zaigu aurretik. Gure abiapuntua da araudia bete dadila exijitzea, eta helburua, langileen osasuna babesteko baldintza duinak bermatzea; ogibide izan ordez lana ez dadin heriobide bilakatu.

Legea gutxieneko erreferentzia da, baina soilik antolakuntza eta ekintza sindikalaren bidez lortuko dugu indar-erlazioa aldaraztea gure biziak babesteko moduan izan gaitzen.

2. ENPRESARIEN GOIBURUA: GUTXI ORDAINTZEA GIZARTE SEGURANTZARI

Oraingo honetan, patronalaren eskakizuna ez ezik —Gizarte Segurantzari ordaindu beharreko kuotak gutxitzeko eskatuz—, plantilletako langileek betetzen dituzten eginkizunak faltasutzea ere bada —gertakizun profesionalengatik kuota txikiagoa ordaintzeko asmoz—.

Gertakizun profesionalengatik kotizazio-oinarriari aplikatu behar zaion portzentajea zehazteko, Gizarte Segurantzaren arauetan zera dago ezarrita: enpresek abonatu beharreko kuotak eskuarki jarduera nagusiaren arabera izango dira, horretarako CNAE delakoaren (jarduera ekonomikoaren zerrenda) sailkapena erabiliz.

Aipaturiko arauetan salbuespen bakarra dago: bulegoetan bakarrik lan egiten dutenentzako portzentajea %1ekoa izango da, nahiz eta enpresak portzentaje handiagoa izan.

Bada, hortaz, enpresa askok, benetakoak baino bulego-langile askoz gehiago aitortuz, gutxiago ordaindu dute, eta ondorioz milaka euroko iruzurra egin diote Gizarte Segurantzari.

Lan Ikuskaritzak, iruzur hori antzemanda, arau-hauste eta likidazio aktak egin dizkie enpresa askori.

Horrelakoa da patronalaren jokabidea Gizarte Segurantzarekiko, prestazio sozialak murriztuz gutxieneko egituran utzi nahi izateaz gain, ez dituzte kuotak ordaindu nahi, gero eta ñimiñoagoak izan arren. Azpimarratu beharrekoa da kuota horien helmuga ez dela besterik, lan-istripuz edo lanbide-gaixotasunez langileei eragindako diru-beharrizanak betetzea baino. Eta ezbehar horien jatorrian, kasu gehienetan, enpresarien hutsak daude lan-arloko arriskuen prebentzioan.

3. ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN EZ DITUZTE GUTXIENEOAK ERE BETETZEN

Bereziki larria da, gure ustez, lan-prekarietatea sektore guztietara hainbeste hedatu den garai hauetan administrazio publikoek ez edukitzea batere kezkarik beren arauak berak ez betetzeagatik, nahiz eta horren ondorioz beren langileen eta azpikontratetako langileak arriskuan jarri.

Hona hemen arestiko bi adibide:

Nafarroako Gobernu

Nafarroako Lan Ikuskaritzak gutxienez bi arau-hauste larri antzeman ditu Nafarroako Gobernuaren Administrazio Orokorreko Prebentzio Zerbitzuarekin lotuak; eta sei hilabeteko epea ezarri du arau-hausteak zuzentzeko.

1. Giza baliabideak

Prebentzio Zerbitzuaren arlo teknikoan eta medikoan dauden giza baliabideei ezarritako ratioak ez dira betetzen, aldi baterako ezintasunean eta lanaldi murriztuan dauden profesionalak ez direlako ordeztzen. Ikuskaritzak, gainera, zera azpimarratu du: gutxieneko eskakizun horiek betetze hutsak *“ez zuela bermatuko Prebentzio Zerbitzuaren eginbeharrak behar bezala betetzea”*, zeren Prebentzio Zerbitzuak dituen giza baliabideak ez dira nahikoak, kontuan hartuz zenbat diren lantokiak (131 gutxienez), langileak (6.078, azpikontratak barne hartu gabe) eta Administrazio Orokorreko ordutegiak.

2. Auditoretza

Gaur arte ez da egin nahitaez egin beharreko aldizkako batere kontrolik, Prebentzio Zerbitzuaren eraginkortasuna ebaluatzeko ISPLNek egin behar dituenak. Erakunde horrek, Osasun Departamentuaren menpekoak, Funtzio Publikoaren Zuzendaritza Orokorri egindako txostenean esaten du auditoretza atzeratu duela *“Prebentzio Zerbitzuak ez baitu lortu ezarpen- edo garapen-maila nahikorik, (Administrazio Orokorrearen) lan-arriskuen prebentzioaren sistema ebaluatu ahal izateko”*.

Eusko Jaurlaritza. Osakidetza

EAEko Lan Ikuskaritzak 4 hilabeteko epea eman dio Osakidetzari, administrazioaren menpeko osasun-zentro guztietan arrisku psikosozialak ebaluatzeko (321 osasun-zentro eta 16 ospitale). Eta horrekin batera, ebaluazio horren ondorioen arabera prebentzio-jardueraren plangintza ere egitera behartu du. Aipaturiko ebaluazioa eta plangintza ez egitea arau-hauste larritzat daude tipifikaturik Lan Arriskuen Prebentzioaren arauetan.

Urtetan murrizketak egiten eta plantilla urritzen ibili ondoren, premiazkoa da Lan Arriskuen Prebentzioa kudeatzeko sistema eraginkorrak berrezartzea administrazioaren esparru guztietan,

horretarako bideratzen diren giza baliabideak eta diru-sailak handituz. Beharrian hori are premiazkoagoa da kontuan hartzen badugu administrazioa bera dela Lan Arriskuen Prebentzioaren arauak betetzen diren begiratzeko eta zaintzeko arduraduna.

4. LAN-ISTRIPUTIK SENDATZE-ALTA JASO ONDOKO TRATAMENDU FARMAKOLOGIKOA

Nafarroako Auzitegi Nagusiak eman berri duen epai bat bereziki jakingarria da, aitzindari izateagatik eta istripua jasan dutenen aldeko irizpidea ezartzeagatik. Zehazkiago esanda, lan-istripua izanda, eta mutualitateak alta eman ondoren, tratamendu farmakologikoa behar duten langileen aldeko irizpidea finkatu du epaiak.

Hemen kontua zen langile bati, lanean zebilela, bihotzekoak eman ziola. Mutualitateak lan-istripuzat onartu zuen. Alta eman eta lanera itzuli ondoren, botika batzuk errezetatu zizkioten, istripuaren aurretik inoiz hartu ez zituenak, baina mutualitateak ukatu zizkion, infartuaren arrazoiak gaixotasun arruntaren ingurukoak zirelakoan; eta gaineratu zuen, lan-istripuzat onartu bazuen, lege-kontu hutsengatik izan zela. Beraz, Osasunbideari zegokion botikak ematea, eta langileari botiken prezioaren zati bat ordaintzea.

Bada, Nafarroako Auzitegi Nagusiak mutualitatea kondenatu du botikak dohainik ematera, tratamenduaren aldi osoan zehar; mutualitateak ez baitu frogatzerik izan langilearen osasun-egoera berriaren jatorria lan-istripuarekin zerikusirik ez duenik.

Ondorioz, langilearen osasun-egoera berria aurreko lan-istripuaren (oraingo honetan infartua) eraginez ez dela sortu segurtasun osoz frogatzerik ez dagoen bitartean, bai istriputik eratorritako gaitzetarako botikak ematea, bai horien kostu osoa mutualitatearen kontura joango dira.

5. AMIANTOA ARNASTEAGATIK SORTUTAKO LARINGE-MINBIZIA LAN-GAIXOTASUNEN ZERRENDAN GEHITUKO DA

Gizarte Segurantzza eta Enplegu Ministerioak amiantoa arnasteagatik sortutako laringe-minbizia lan-gaixotasunen zerrendara gehitu du. Horretarako, Gizarte Segurantzaren Instituto Nazionaleko (INSS) Kontseilu Orokorrean lan talde bat martxan jarri zen amiantoaren arnasketa eta laringe-minbiziaren arteko erlazioa ikertzeko. Era honetan, amianto fibrekin lan egin duten langileen arriskua antzematen da. Etorbizunean garatuko den Errege Dekretu batean gehituko da lan gaixotasun moduan.

6. ALDI BATERAKO PROZESUEN KUDEAKETA ETA KONTROLAREN INGURUAN EKAINAREN 15KO ESS/1187/2015 AGINDUAK EZARRITAKO ALDAKETAK

Ekainaren 20an BOEn argitaratu zen ekainaren 15eko ESS/1187/2015 Aginduaren ondorioz aldaketak ezarri dira 2015eko abenduaren 1ean indarrean diren aldi baterako prozesuen alta, baja eta berresteko medikuaren parteetan, betiere 365 egunetik gora ez badute iraun, baita abenduaren 1etik aurrerako kasuentzat ere.

Laburbilduz, aldi baterako ezintasunetan (IT) lau prozesu tipo zehazten dira, patologia bakoitzaren iraupen estimatuaren arabera, Osakidetzako eta Osasunbideko sendagileek eskura izango dituzten iraupen hoberena jasotzen duten taula batzuren arabera. Hauek dira lau tipoak:

- Iraupen estimatu oso laburreko prozesuak: bost egun naturaletik beherakoak
- Iraupen estimatu laburreko prozesuak: 5 eta 30 egun natural bitartean
- Iraupen estimatu ertaineko prozesuak: 31 eta 60 egun natural bitartean
- Iraupen estimatu luzeko prozesuak: 61 egun edo hortik gora

Baja eta berrespen partea egiten duen sendagileari dagokio prozesuaren iraupen estimatua erabakitzea.

Iraupen oso laburreko prozesuetan sendagileak gaixo- eta senda-agiria une berean emango du. Iraupen estimatu labur, ertain eta luzeko prozesuetan sendagileak zehaztuko du baja partean hurrengo azterketa medikua noiz aurreikusten duen; ez da inoiz 7 egun naturaletik gora atzeratuko iraupen estimatu labur eta ertainen kasuan, eta 14 egunetik gora, prozesu luzeetarako.

ELAk uste du arau honekin betiko asmoari eusten zaiola, hots gaixorik dauden langileak kriminalizatzea eta Osakidetzako zein Osasunbideko pertsonal medikuaren lana susmopean jartzea. Profesional hauek gero eta aukera txikiagoa izango dute gaixotasunen jarraipen egoki eta zuzena egiteko, araudi honetan ezarritako parametroak hartu beharko baitituzte aintzat, epe zein prozedurei dagokienez; beraz, osasunaren moduko oinarritzko zerbitzu batean kalitatea baztertu egiten da erabat.

7. LAN-ISTRIPU HILGARRIEN TAULA HEGO EUSKAL HERRIAN, 2015KO URTARRILATIK- ABENDURARTE

HEH	LAN-ISTRIPU HILGARRIAK
BIZKAIA	21
GIPUZKOA	12
ARABA	2
NAFARROA	12
GUZTIRA	47

*abenduaren 9 arte